

EXPUNERE DE MOTIVE

Evoluțiile climatului de securitate european și euroatlantic, în special în ceea ce privește problematica teroristă, migrația ilegală din zone cu potențial terorist, amenințările cibernetice și cele hibride constituie factori care impun actualizarea și consolidarea cadrului normativ privind asigurarea securității naționale.

Dinamica accentuată a fenomenelor transnaționale negative, cu potențial agresiv sau de amenințare la adresa securității, precum și accentuarea caracteristicilor transfrontaliere ale majorității amenințărilor, care în alte condiții aveau sorginte și arie de manifestare preponderent interne, fac necesară modificarea și completarea cadrului legislativ în domeniul securității naționale. Totodată, dezvoltarea de noi instrumente tehnologice, încorporarea progresului tehnologic în demersurile operaționale și necesitatea menținerii unui nivel ridicat de cooperare cu partenerii interni și externi în gestionarea riscurilor și amenințărilor reclamă o reglementare clară a mijloacelor și metodelor de acțiune disponibile autorităților cu atribuții în domeniu.

În acest sens, este necesară reglementarea expresă a posibilității serviciilor de informații și a celorlalte autorități competente de a crea, dezvolta, administra și utiliza baze de date, sisteme informatice și de comunicații, aplicații și alte resurse în mediul on-line, ca mijloace moderne de realizare a misiunilor în domeniul securității naționale. Consacrarea legislativă a acestor instrumente are rolul de a asigura atât eficiența operațională, cât și conformitatea cu principiul legalității și cu exigențele de previzibilitate a normei, astfel încât persoanele vizate să poată anticipa, într-o măsură rezonabilă, condițiile în care datele lor pot fi prelucrate în scop de securitate națională.

Concomitent, este necesară instituirea unor garanții ferme privind respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, cu asigurarea unui echilibru just și echitabil între nevoia de securitate și necesitatea protejării vieții private, a vieții intime, familiale și private, a onoarei și reputației persoanei. În contextul actual, marcat de utilizarea pe scară largă a tehnologiei informației în activitatea de informații și contrainformații, protecția datelor cu caracter personal dobândește un rol central.

1. Obligațiile pozitive rezultate din jurisprudența CEDO

Necesitatea stabilirii unui regim clar al prelucrării datelor cu caracter personal în activitatea de informații rezultă din jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, în special din cauzele Rotaru împotriva României, Bucur și Toma împotriva României, Dumitru Popescu împotriva României, Acatrinei împotriva României. Curtea a constatat, în esență, încălcarea art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, reținând că prevederile interne privind deținerea și utilizarea de către servicii a unor informații referitoare la viața privată a persoanelor nu erau suficient de clare, previzibile și accesibile și nu erau însoțite de garanții adecvate împotriva arbitrarului.

Din aceste hotărâri decurg, pentru stat, obligații pozitive clare:

– obligația de a asigura o bază legală suficient de precisă și previzibilă pentru prelucrarea datelor cu caracter personal în scop de securitate națională, incluzând definirea scopurilor, categoriilor de date și a categoriilor de destinatari;

– obligația de a institui reguli privind durata de stocare, actualizarea, corectarea, ștergerea sau distrugerea datelor care nu mai sunt necesare sau nu au legătură cu amenințări la adresa securității naționale;

– obligația de a asigura controlul democratic și căi efective de adresare pentru persoanele care se consideră lezate prin prelucrarea datelor în acest context.

Prin introducerea noilor dispoziții referitoare la prelucrarea prin mijloace automate și neautomate a datelor cu caracter personal, la verificarea periodică a datelor stocate, la obligația de ștergere sau distrugere a datelor nerelevante și la rolul comisiilor parlamentare ca mecanism de control și de soluționare a plângerilor, propunerea legislativă răspunde criticilor formulate de Curte în cauzele menționate și urmărește transpunerea în legislația națională a acestor obligații pozitive.

2. Corelarea cu dreptul Uniunii Europene și cu jurisprudența CJUE

Necesitatea completării Legii nr. 51/1991 derivă și din reglementările de la nivelul Uniunii Europene în materia protecției datelor cu caracter personal, în special Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 (Regulamentul general privind protecția datelor – GDPR). Prin Legea nr. 363/2018 s-a stabilit că aceasta nu se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal efectuate pentru realizarea activităților din domeniul apărării naționale și securității naționale, în limitele și cu restricțiile prevăzute de legislația în materie. În mod excepțional, GDPR permite statelor membre să instituie, prin norme interne, derogări de la anumite drepturi și obligații, atunci când acest lucru este necesar și proporțional într-o societate democratică pentru protejarea securității naționale, cu condiția ca respectiva măsură legislativă să fie clară, previzibilă și să includă garanții adecvate.

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) în cauze precum Digital Rights Ireland, Tele2 Sverige / Watson, precum și alte cauze privind retenția și prelucrarea datelor de trafic și de localizare, subliniază necesitatea:

- limitării în timp și în scop a prelucrărilor;
- interzicerii unor regimuri generale și nediferențiate de retenție;
- asigurării unui control efectiv asupra modului în care datele sunt accesate și utilizate;
- garantării unor căi efective de atac pentru persoanele vizate.

Noile dispoziții introduse în Legea nr. 51/1991 – referitoare la colectarea datelor numai în scopuri de securitate națională, la obligația de verificare periodică a necesității păstrării datelor (cel mult la 5 ani), la ștergerea sau distrugerea datelor care nu au legătură cu vulnerabilități, riscuri sau amenințări la adresa securității naționale, precum și la controlul exercitat de comisiile parlamentare – sunt concepute tocmai pentru a asigura conformitatea cu aceste standarde. În același timp, ele facilitează cooperarea loială cu instituțiile europene și evitarea unor situații în care operatorii de date ar putea refuza colaborarea cu autoritățile naționale pe motivul lipsei unei baze legale interne suficient de clare.

3. Corelarea cu textele propuse

Articolul unic al propunerii legislative prevede, pe de o parte, consacrarea expresă a atribuției autorităților competente de a crea, dezvolta, administra și utiliza baze de date, sisteme informatice și de comunicații, precum și aplicații și alte resurse în mediul on-line. Această

reglementare reflectă realitatea operațională a ultimilor ani și elimină orice ambiguitate cu privire la legalitatea utilizării unor astfel de instrumente tehnologice în activitatea de informații, în limitele stabilite de lege.

Pe de altă parte, prin noile articole introduse după articolul 23, propunerea legislativă stabilește un cadru detaliat pentru prelucrarea datelor cu caracter personal în domeniul securității naționale. Sunt prevăzute:

- obligația autorităților de a prelucra datele cu bună-credință și cu respectarea dispozițiilor legale;
- limitarea colectării la scopuri de securitate națională, inclusiv în procedura de avizare prealabilă pentru acces la informații clasificate;
- obligația de a asigura exactitatea și, după caz, actualizarea datelor;
- obligația de verificare periodică a necesității păstrării datelor, la intervale care nu pot depăși 5 ani de la stocare;
- obligația de ștergere sau distrugere a datelor care nu au legătură cu vulnerabilități, riscuri sau amenințări la adresa securității naționale;
- reguli privind transmiterea, comunicarea și transferul datelor, limitate la îndeplinirea atribuțiilor legale ale autorităților de aplicare a legii sau ale altor autorități publice.

În plus, propunerea legislativă întărește controlul parlamentar asupra activității autorităților cu atribuții în domeniul securității naționale, prin atribuirea conferită comisiilor competente ale Camerei Deputaților și Senatului de a verifica modul de aplicare a procedurilor adoptate pentru implementarea noilor dispoziții și de a soluționa plângerile persoanelor care se consideră vătămate în drepturile sau interesele lor legitime.

Persoana nemulțumită de răspunsul comisiei parlamentare are, totodată, deschis accesul la instanța de contencios administrativ, ceea ce asigură o dublă garanție: control democratic și control judecătoresc, în concordanță cu exigențele CEDO și ale dreptului Uniunii Europene privind existența unor căi efective de atac.

4. Actualizarea contextului și a justificării de oportunitate

La nivel european și euroatlantic, ultimul an a evidențiat intensificarea amenințărilor hibride, inclusiv a campaniilor de dezinformare și a utilizării inteligenței artificiale generative în operațiuni de influență, precum și creșterea numărului și complexității atacurilor cibernetice asupra infrastructurilor critice. Aceste evoluții confirmă necesitatea ca autoritățile cu atribuții în domeniul securității naționale să dispună de instrumente tehnice moderne, dar și de un cadru normativ care să fixeze limite clare, garanții și mecanisme de control, pentru a preveni abuzurile.

Prin urmare, completarea Legii nr. 51/1991 în sensul propus este menită să:

- consolideze eficiența acțiunii autorităților în fața noilor tipuri de amenințări;
- transpună în legislația națională obligațiile asumate de România ca stat membru al Consiliului Europei și al Uniunii Europene în materia protecției vieții private și a datelor cu caracter personal;
- reducă semnificativ riscul unor noi condamnări la CEDO și al inițierii unor proceduri de infringement pentru nerespectarea standardelor europene în materie;

– ofere cetățenilor garanții clare privind limitele, condițiile și controlul prelucrării datelor lor în contextul activităților de securitate națională.

Pentru toate aceste motive, se impune adoptarea prezentei propuneri legislative de completare a Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României.

Tabel cu semnatarii propunerii legislative – LEGE

pentru completarea Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României

Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
Pauluc Nicoleta	PNL	
ȘIPOS SORIN-GHEORGHE	USR	
Bartan Stefan	Păce	
Locob E. Ciprian	A.N.R.	
ȘIRGE ELIX	PD	
Casa Alina	FAUC	
Flores Alina	PSD	
Bodea Haris	USR	
COZMA ARIAN	PNL	
Ciolan Dragos	PNL	
WEBER MIHAI	PSD	
TRACHECU MIHAILA	PSD	
MIHAI CĂTĂLIN VIORDEL	PSD	

Tabel cu semnatarii propunerii legislative – LEGE

pentru completarea Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României

[illegible]